

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педіатрії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

" 01 " 09 2025 р

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Вакцинація у дітей та дорослих»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року) та освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 1 2 «Медицина» галузі знань 1 «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 26 червня 2025 року).

Розробники:

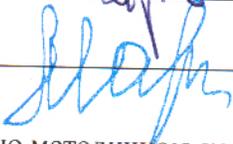
завідувач кафедри, чл.-кор. НАМН України, д.мед.н., проф. Аряєв М.Л.

завуч кафедри, к.мед.н., доц. Сеньківська Л.І., к.мед.н., доц. Капліна Л.Є., асистенти кафедри, к.мед.н.Коропеч В.В., Браткова Л.Б.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педіатрії

Протокол №   1   від 26.08.2025 р.

Завідувач кафедри _____ Микола АРЯЄВ

Погоджено із гарантом ОПП _____ Валерія МАРЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з педіатричних дисциплін ОНМедУ
Протокол №   1   від 28.08.2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з педіатричних дисциплін ОНМедУ

_____ Марина МЕЛЬНИЧЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол №   від " " _____ 20   р.

Завідувач кафедри _____ Микола АРЯЄВ _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол №   від " " _____ 20   р.

Завідувач кафедри _____ Микола АРЯЄВ _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис вибіркової навчальної дисципліни:

2. Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 1,5 Годин: 45 Змістових модулів: 1	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Вибіркова дисципліна</i>
	Спеціальність 222 «Медицина»	<i>Рік підготовки: 6</i>
		<i>Семестр XI - XII</i>
	Спеціалізація лікар	<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Семінарські (16 год.)</i>
		<i>Практичні (0 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Самостійна робота (29 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю (згідно з навчальним планом) – залік.</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти додаткових знань та оволодіння професійними компетентностями та навичками вакцинації у дітей та дорослих сімейним лікарем на основі компетентностей, отриманих при вивченні попередніх дисциплін..

Завдання:

- 1.Формування вмінь та навичок комунікації з дитиною та її батьками.
- 2.Опанування вмінням визначати тактику профілактики інфекційних захворювань у дітей.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

- ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4 – Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6 – Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7 – Здатність працювати в команді.
- ЗК8 – Здатність до міжособистої взаємодії.
- ЗК11 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК12 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК13 – Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

Спеціальних (СК):

- СК1 – Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
- СК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
- СК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- СК5 – Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці

захворювань.

СК6 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

СК7 – Здатність до діагностування невідкладних станів.

СК8 – Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

СК10 – Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

СК11 – Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК13 – Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.

СК16 – Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

СК24 – Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

СК26 – Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1 - Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2 - Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3 - Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН4 - Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН5 - Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН6 - Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).

ПРН7 - Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН8 - Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН9 - Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах

лікувальної установи.

ПРН10 - Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН12 - Проводити оцінку загального стану новонародженої дитини шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН13 - Проводити оцінку та моніторинг фізичного та психомоторного розвитку дитини, надавати рекомендації з вигодовування та особливостей харчування залежно від віку, організовувати проведення профілактичних щеплень за календарем.

ПРН14 - Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

ПРН17 - Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН21 - Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН30 - Визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду (діти).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: роботу з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей, несприятливі події при вакцинації, невідкладну допомогу при анафілактичному шоці та алергічних реакціях

Вміти:

- Планувати та проводити профілактичні щеплення у дітей
- Аналізувати календар щеплень.
- Складати графік вакцинації у дітей з порушенням календарю щеплення.
- Спілкуватися з батьками дитини щодо необхідності вакцинації та складання індивідуального графіка вакцинації для дитини
- Організовувати кабінет щеплень.
- Виконувати вимоги до зберігання, транспортування та використання вакцин.
- Заповнювати інформовану згоду на проведення вакцинації.
- Виконувати медичні маніпуляції при різній техніці введення вакцин.
- Спілкуватися з антивакцинаторами.
- Аналізувати причини розвитку несприятливих подій при вакцинації.
- Попереджувати несприятливі події при імунізації.
- Надавати повідомлення та рекомендації з нагляду за несприятливими подіями при вакцинації.
- Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при анафілактичному шоці .
- Надавати невідкладну допомогу при алергічних реакціях при проведенні вакцинації : гострій кропив'янці, ангіоневротичному набряку
- Вести медичну документацію при вакцинації у дітей

3. Зміст вибіркової дисципліни Вакцинація у дітей та дорослих

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей.

Проведення вакцинації згідно з календарем. Класифікація вакцин. Обов'язкові та рекомендовані вакцини.

Тема 2. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей.

Вакцинація дітей з порушенням календарю.

Тема 3. Відпрацювання практичних навичок проведення щеплення.

Організація кабінету щеплення. Техніка введення вакцин. Поєднання препаратів для щеплення.

Тема 4. Освоєння комунікативних навичок при вакцинації дітей.

Спілкування з батьками щодо необхідності вакцинації та складання індивідуального графіка вакцинації для дитини. Робота з антивакцинаторами.

Тема 5. Несприятливі події при вакцинації.

Ускладнений перебіг поствакцинального періоду. Поствакцинальні реакції. Поствакцинальні ускладнення. Повідомлення та рекомендації з нагляду за несприятливими подіями при вакцинації.

Тема 6. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці

Критерії виникнення анафілактичного шоку. Клініка анафілактичного шоку. Алгоритм надання першої допомоги.

Тема 7. Невідкладна допомога при алергічних реакціях

Алергічні реакції, не пов'язані з анафілаксією (кропив'янка, ангіоневротичний набряк): клініка, діагностика, лікування.

Тема 8. Інформована згода на проведення вакцинації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Змістовний модуль 1. Вакцинація у дітей та дорослих						
Тема 1. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Проведення вакцинації згідно з календарем. Класифікація вакцин. Обов'язкові та рекомендовані вакцини.	6	0	2	0	0	4
Тема 2. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Вакцинація дітей з порушенням календарю.	6	0	2	0	0	4
Тема 3.	6	0	2	0	0	4

<p>Відпрацювання практичних навичок проведення щеплення. Організація кабінету щеплення. Техніка введення вакцин. Поєднання препаратів для щеплення.</p>						
<p>Тема 4. Освоєння комунікативних навичок при вакцинації дітей. Спілкування з батьками щодо необхідності вакцинації та складання індивідуального графіка вакцинації для дитини. Робота з антивакцинаторами.</p>	6	0	2	0	0	4
<p>Тема 5. Несприятливі події при вакцинації. Ускладнений перебіг поствакцинального періоду. Поствакцинальні реакції. Поствакцинальні ускладнення. Повідомлення та рекомендації з нагляду за несприятливими подіями при вакцинації.</p>	6	0	2	0	0	4
<p>Тема 6. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці Критерії виникнення анафілактичного шоку. Клініка анафілактичного шоку. Алгоритм надання першої допомоги.</p>	6	0	2	0	0	4
<p>Тема 7. Невідкладна допомога при алергічних реакціях Алергічні реакції, не пов'язані з анафілаксією</p>	5	0	2	0	0	3

(кропив'янка, ангіоневротичний набряк): клініка, діагностика, лікування.						
Тема 8. Інформована згода на проведення вакцинації. Рольові ігри.	4	0	2	0	0	2
<i>Разом за змістовним модулем I</i>	45	0	16	0	0	29
<i>Індивідуальні завдання</i>	0	0	0	0	0	0
Усього годин	45	0	16	0	0	29

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять – не передбачені

5.2. Теми семінарських занять

№	Тема	Кільк. годин
1.	Тема 1. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Проведення вакцинації згідно з календарем. Класифікація вакцин. Обов'язкові та рекомендовані вакцини.	2
2.	Тема 2. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Вакцинація дітей з порушенням календарю.	2
3.	Тема 3. Відпрацювання практичних навичок проведення щеплення. Організація кабінету щеплення. Техніка введення вакцин. Поєднання препаратів для щеплення.	2
4.	Тема 4. Освоєння комунікативних навичок при вакцинації дітей. Спілкування з батьками щодо необхідності вакцинації та складання індивідуального графіка вакцинації для дитини. Робота з антивакцинаторами.	2
5.	Тема 5. Несприятливі події при вакцинації. Ускладнений перебіг поствакцинального періоду. Поствакцинальні реакції. Поствакцинальні ускладнення. Повідомлення та рекомендації з нагляду за несприятливими подіями при вакцинації.	2
6.	Тема 6. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці. Критерії виникнення анафілактичного шоку. Клініка анафілактичного шоку. Алгоритм надання першої допомоги. Рольові ігри.	2
7.	Тема 7. Невідкладна допомога при алергічних реакціях Алергічні реакції, не пов'язані з анафілаксією (кропив'янка, ангіоневротичний набряк): клініка, діагностика, лікування.	2
8.	Тема 8. Інформована згода на проведення вакцинації.	2
	Всього	16,0

5,3. Теми практичних занять – не передбачені

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ г/п	Види СРС	Кількість годин
1	Підготовка до семінарського заняття: Тема 1. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Проведення вакцинації згідно з календарем. Класифікація вакцин. Обов'язкові та рекомендовані вакцини.	4
2	Підготовка до семінарського заняття: Тема 2. Робота з організації та проведення профілактичних щеплень у дітей. Вакцинація дітей з порушенням календарю.	4
3	Підготовка до семінарського заняття: Тема 3. Відпрацювання практичних навичок проведення щеплення. Організація кабінету щеплення. Техніка введення вакцин. Поєднання препаратів для щеплення.	4
4	Підготовка до семінарського заняття: Тема 4. Освоєння комунікативних навичок при вакцинації дітей. Спілкування з батьками щодо необхідності вакцинації та складання індивідуального графіка вакцинації для дитини. Робота з антивакцинаторами.	4
5	Підготовка до семінарського заняття: Тема 5. Несприятливі події при вакцинації. Ускладнений перебіг поствакцинального періоду. Поствакцинальні реакції. Поствакцинальні ускладнення. Повідомлення та рекомендації з нагляду за несприятливими подіями при вакцинації.	4
6	Підготовка до семінарського заняття: Тема 6. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці. Критерії виникнення анафілактичного шоку. Клініка анафілактичного шоку. Алгоритм надання першої допомоги.	4
7	Підготовка до семінарського заняття: Тема 7. Невідкладна допомога при алергічних реакціях. Алергічні реакції, не пов'язані з анафілаксією (кропив'янка, ангіоневротичний набряк): клініка, діагностика, лікування.	4
8	Підготовка до семінарського заняття: Тема 8. Інформована згода на проведення вакцинації.	2
	Всього	29

7. Методи навчання

Семінарські заняття: обговорення теоретичних питань, фронтальне опитування з основної термінології, тестування, рольові ігри з опанування навичок спілкування з дитиною або її батьками, планування та проведення профілактичних щеплень у дітей та дорослих, (робота в команді)..

Самостійна робота: підготовка з тем семінарського заняття.

8. Форми контролю та методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: оцінка оволодіння практичними навичками спілкування з дитиною та її батьками, планування та проведення профілактичних щеплень, надання невідкладної допомоги при несприятливих станах при проведенні щеплень у дітей та дорослих, під час рольової гри.

Підсумковий контроль: залік.

Структура поточного оцінювання на семінарському занятті

- Оцінювання дотримання алгоритму спілкування під час рольової гри;
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка призначення додаткових методів обстеження та їх інтерпретації

- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2;
  - Оцінка обґрунтування попереднього або клінічного діагнозу та визначення тактики ведення хворого.
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2;
- Оцінка за заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину, а саме 5, 4, 3, 2.

Критерії поточного оцінювання на семінарському занятті:

Відмінно «5»	Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в рольовій грі, обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, приймає участь в рольовій грі, обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач вищої освіти недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в рольовій грі, обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач вищої освіти не володіє матеріалом, не приймає участь в рольовій грі, обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Здобувачу вищої освіти зараховується вибіркова дисципліна за умови відсутності академічної заборгованості та середньої поточної оцінки не менше ніж 3,0.

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни
- Силабус вибіркової навчальної дисципліни
- Підручники:

Педіатрія Навчальний посібник у двох томах за ред. М.Л.Аряєва, Н.В.Котової. – Т.1. Неонатологія. Гематологія. Ендокринологія. – Одеса.: ОНМедУ. – 2014. – 155 с

Педіатрія у двох томах, за редакцією Аряєва М.Л., Котової Н.В. Т2, Захворювання дітей раннього віку. Пульмонологія. Алергологія. Кардіологія. Гастроентерологія. Нефрологія. ВІЛ-інфекція. Первинна медико-санітарна допомога підручник 2014. – 312 с.

Педіатрія. Диференційна діагностика. Невідкладні стани; за редакцією Аряєва М.Л., Котової Н.В. Одеса: ОНМедУ. – 2017. – 280 с.

Педіатрія. Диференційна діагностика. Невідкладні стани за редакцією Аряєва М.Л., Котової Н.В., електронне видання на компакт-диску. ОНМедУ. – 2017

- Мультимедійні презентації

- Тестові завдання
- Методичні розробки семінарських занять

11.Рекомендована література

Основна:

1. Неонатологія : підручник : у 3 т. / [Т. К. Знаменська, Ю. Г. Антипкін, М. Л. Аряєв та ін.] ; за ред. Т. К. Знаменської. – Львів : Видавець Марченко ТВ. 2020, Т1. 407 с; Т2 .455 с.; Т3. 379 с
2. Педіатрія Навчальний посібник у двох томах. М.Л.Аряєв, Н.В.Котова, Н.Ю.Горностаєва [та інш.]; за ред. М.Л.Аряєва, Н.В.Котової. Одеса : ОНМедУ, 2014 Т.1. Неонатологія. Гематологія. Ендокринологія. 155 с.
3. Педіатрія Навчальний посібник у двох томах за ред. М.Л.Аряєва, Н.В.Котової. – Т.1. Неонатологія. Гематологія. Ендокринологія. – Одеса.: ОНМедУ. – 2014. – 155 с
4. Педіатрія. Диференційна діагностика. Невідкладні стани за редакцією Аряєва М.Л., Котової Н.В., електронне видання на компакт-диску. ОНМедУ. 2017.
5. Педіатрія. Диференційна діагностика. Невідкладні стани. М.Л.Аряєв, Н.В.Котова, О.О. Зелинський [та інш.]; за редакцією Аряєва М.Л., Котової Н.В. Одеса: ОНМедУ. 2017. 280с.

Додаткова

1. Наказ МОЗ України “Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів» від 16.09.2011 р. № 595, чинний
2. Наказ МОЗ № 280 від 01.02.2019 «Положення про організацію та проведення профілактичних щеплень»
3. Наказ МОЗ України №916 від 30.12.2015 «Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію, чинний
4. Наказ МОЗ України № 1269 від 05.06.2019 «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол»
5. Наказ МОЗ України Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів № 958 від 23.04.2019.
6. Наказ МОЗ України №898 від 27.12.2006 (у редакції наказу МОЗ України від 26.09. 2016 року № 996) «Про затвердження Порядку здійснення фармаконагляду», чинний.

12. Електронні інформаційні ресурси

1. E-learning course on Vaccine Safety Basics. Електронній курс навчання з основ безпеки вакцин <http://vaccine-safety-training.org/>
2. WHO Global Vaccine Safety Page. Сторінка ВООЗ Глобальна Безпека Вакцин https://www.who.int/vaccine_safety/publications/en/

